

รางวัลโนเบลเศรษฐศาสตร์หญิงคนแรก

วรากรณ์ สามโกเศศ

วันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2552

หน้า 6

เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมาได้มีการประกาศรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ประจำปี 2009 ผู้ได้รับรางวัลคือ **Elinor Ostrom** แห่ง **Indiana University** และ **Oliver E. Williamson** แห่ง **Berkeley** การประกาศรางวัลครั้งนี้มีความแปลกกว่าที่เคยเป็นมาพอควรเพราะ **Ostrom** เป็นผู้หญิงคนแรกที่ได้รับรางวัลโนเบลสาขานี้ และเป็นนักรัฐศาสตร์การเมือง (**Political Scientist**) มิใช่ นักเศรษฐศาสตร์โดยตรง

ผู้เขียนขอเขียนถึง **Ostrom** ผู้รับรางวัลโนเบลหญิงก่อน และจักกล่าวถึง **Williamson** ในโอกาสต่อไป

การให้รางวัลแก่นาง **Ostrom** เรียกได้ว่าสร้างความแปลกใจพอควรแก่หมู่มวล นักเศรษฐศาสตร์ (อย่างน้อยก็ผู้เขียนคนหนึ่งที่ไม่รู้จักชื่อของเธอมาก่อน แม้แต่ **Paul Krugman** ผู้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์เมื่อปีที่แล้วก็ยอมรับว่าไม่คุ้นกับงานของเธอเลยเช่นกัน) เนื่องจากงานศึกษาของเธออยู่ในสาขาอื่นที่ก้ำกึ่งกับเศรษฐศาสตร์

วงการพนันซึ่งให้แต้มต่อรอง (รางวัลโนเบลก็มีการพนันกันโดยผ่าน **Ladbrokes** ของอังกฤษ) ให้ **Ostrom** และ **Williamson** เท่ากันที่ 50 ต่อ 1 (แทง 1 ปอนด์จะได้ 50 ปอนด์) ซึ่งเป็นแต้มต่อรองสูงสุดที่มีให้ (แต้มต่อรองมีตั้งแต่ 2 ต่อ 1 ถึง 50 ต่อ 1 รวมจำนวน 42 คน)

ตัวเก็งที่แต้มต่อรองเป็น 2 ต่อ 1 ก็คือ **Eugene Fama** วัย 70 ปี เจ้าของ **Efficient Market Hypothesis** ซึ่งกล่าวโดยย่อว่าราคาของหลักทรัพย์ที่ซื้อขายกันในตลาดนั้นสะท้อนซึ่งสารสนเทศทั้งหมดเกี่ยวกับตัวของมันและจะเปลี่ยนแปลงตามข้อมูลใหม่เสมอ

Elinor Ostrom อายุ 76 ปี เป็นหนึ่งใน 64 คนที่ได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ (เป็น 1 ในผู้หญิง 40 คนที่ได้รับรางวัลโนเบลทั้งหมด) นับตั้งแต่มีการให้รางวัลสาขานี้ใน ค.ศ.1969

คณะกรรมการผู้คัดเลือกระบุว่าทั้งสองได้รับรางวัลร่วมกันเนื่องจากได้ริเริ่มงานวิจัยในเรื่องที่แต่ละบุคคลสามารถร่วมมือกัน ใช้ทรัพยากรร่วมกัน และทำงานด้วยกันในชุมชนและองค์กรเอกชนเพื่อให้มนุษยชาติมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสมกับเจตนารมณ์ของการให้รางวัลโนเบลและทั้งสองได้ทำงานในเรื่อง **"Economic Governance"**

สำหรับ **Ostrom** นั้นงานสำคัญของเธอคือการศึกษาวิจัยอย่างท้าทายแนวคิดเดิมในเรื่องปัญหาทรัพยากรที่มีเจ้าของร่วมกันใช้หลายรายโดยเธอเสนอว่าสามารถแก้ไขได้อย่างประสบความสำเร็จด้วยการร่วมมือกันของผู้ใช้โดยไม่จำเป็นต้องให้รัฐออกกฎเกณฑ์หรือใช้กลไกของเอกชน

หากจะเข้าใจว่าเหตุใดเธอจึงได้รับรางวัลโนเบลเพราะการทำทายนี้อาจต้องกลับไปที่แนวคิดหรือความเข้าใจดั้งเดิมในเรื่องการจัดการทรัพยากรที่มีเจ้าของร่วมกันหลายราย (**common property**) ซึ่งสิ่งที่เป็นคลาสสิกในเศรษฐศาสตร์ก็คือเรื่อง **Tragedy of The Commons** (โศกนาฏกรรมของการใช้ทรัพยากรร่วมกัน)

แนวคิดดั้งเดิมในเศรษฐศาสตร์ก็คือสำหรับสิ่งที่เป็ **commons** อันได้แก่ ทุ่งหญ้า บ่อน้ำ ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ของชุมชน ทะเล ป่าไม้ พื้นที่ป่า ฯลฯ ทรัพยากรเหล่านี้ล้วนมีปัญหาในการจัดการทั้งสิ้น กล่าวคือโดยธรรมชาติ จะเกิดการใช้อย่างขาดประสิทธิภาพ ดังนั้นจำเป็นต้องมีการออกกฎระเบียบโดยภาครัฐ และ/หรือใช้กลไกการทำงานของภาคเอกชน (**privatization**) เป็นเครื่องมือเข้าไปช่วยแก้ไข

เศรษฐศาสตร์มีคำกล่าวกันมานานว่า **"everybody's property is no one's property"** ("ทรัพย์สินสมบัติที่เป็นของทุกคน จะไม่เป็นของใครเลย") ซึ่งหมายความว่าเมื่อความเป็นเจ้าของไม่ชัดเจนเพราะมีเจ้าของหลายเจ้า ปัญหาที่เกิดขึ้นจนต้องใช้ภาครัฐหรือมือเอกชนเข้าไปช่วย

ตัวอย่างได้แก่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ของเมืองต่างๆ ในยุโรป ตลอดเวลาหลายร้อยปีถูกใช้งานมากเกินไปจนถูกทำลาย ทั้งร้างไม่มีหญ้าขึ้น เพราะเมื่อมันเป็นสมบัติกลาง ทุกคนก็นำสัตว์ เช่น แกะมาเลี้ยงกันเต็มไปหมด ยิ่งเลี้ยงมากก็ ได้ผลประโยชน์มากโดยขาดการคำนึงถึงการบั่นทอน ประโยชน์ของคนอื่น เมื่อทุกคนทำเช่นนี้สัตว์ที่เลี้ยงก็มี จำนวนมากเกินกว่าหญ้าที่มีพอให้สัตว์บริโภคเสมอ ในที่สุดทุ่งเลี้ยงสัตว์ก็เหี้ยนเตียนหมดสภาพจนถูกละทิ้งไป เมื่อหญ้าขึ้นใหม่ปัญหาเดิมก็แก้ไขไม่ได้กลายเป็นโศกนาฏกรรมที่ วนเวียนอยู่เสมอ

ทรัพยากรทางทะเลก็เหมือนกัน ทุกคนเป็นเจ้าของ ร่วมกัน ทุกคนต้องการจับปลาให้ได้มาก ต่างคนต่างแย่ง กันจับจนปลาร่อยหรอหรือใกล้สูญพันธุ์ เป็น โศกนาฏกรรมอีกเช่นกัน หากจะหลีกเลี่ยงปัญหาของ **common property** เช่นนี้ได้ รัฐต้องเข้ามาแทรกแซง วางกฎระเบียบ เช่น ห้ามจับปลาตามฤดูกาล กำหนด ขนาดตาข่าย หรือใช้กลไกตลาดเช่นประมูลสัมปทาน หรือให้เช่าพื้นที่เพื่อให้ความเป็นเจ้าของปรากฏชัดเจนขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้มากกว่าเดิม ถึงแม้ จะเกิดปัญหาตามมาอีกมากเช่นกันก็ตาม (เช่น สัมปทาน ตัดป่าของไทยตัดเกินที่ได้รับ ปัญหาคอร์รัปชัน เกิด ต้นทุนสูงขึ้น)

Ostrom ทำทนายแนวคิดนี้โดยบอกว่าไม่ต้องใช้มือของรัฐ และเอกชนหรอก ผู้ใช้ทรัพยากรเหล่านี้แหละสามารถ ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาโศกนาฏกรรมนี้ได้ เธอได้ศึกษา กรณีต่างๆ ในเรื่องปลา ทุ่งหญ้า ป่า ทะเลสาบ น้ำใต้ ดิน ฯลฯ ที่เกิดขึ้นจริงอย่างกว้างขวางทั่วโลกและสรุปว่า ความร่วมมือของประชาชนและ/หรือชุมชนสามารถ นำไปสู่ข้อสรุปซึ่งแตกต่างจากที่ทฤษฎีดั้งเดิมพยากรณ์ไว้ว่าจะเกิดโศกนาฏกรรมเสมอ

การให้รางวัลครั้งนี้มีนัยยะสำคัญในการกระตุ้นให้ ชาวโลกตระหนักในเรื่องความร่วมมือกันแก้ไขปัญหาการ เป็นเจ้าของทรัพยากรร่วมกันโดยไม่ต้องรอคอยการ แทรกแซงจากภาครัฐหรือการใช้กลไกตลาด เรื่องที่ สำคัญมากก็คือเรื่องโลกร้อน งานวิจัยของเธอแนะนำว่าปวย การจะไปรอคอยข้อตกลงต่างๆ ของภาครัฐ ชาวโลก สามารถร่วมมือแก้ไขเองได้ทันทีโดยไม่ต้องพึ่งกฏเกณฑ์ ของภาครัฐ

ผู้เขียนเข้าใจว่าคณะกรรมการโนเบลฯชุดนี้กระทำการที่ ทำ ทายหลายเรื่องเพราะต้องการให้รางวัลสร้างผลกระทบ ต่อชะตาชีวิตของชาวโลก เริ่มตั้งแต่ "ผูกมือ"

ประธานาธิบดีโอบามาให้ใช้มาตรการสันติภาพ (ลดอาวุธ นิวเคลียร์ แก้ไขปัญหาโลกร้อน สร้างสันติภาพใน ตะวันออกกลาง แก้ไขปัญหาอาวุธนิวเคลียร์ของอิหร่าน และเกาหลีเหนือ) ตามที่ได้ประกาศไว้โดยการให้รางวัล โนเบลสาขาสันติภาพก่อนที่จะได้ทำอะไรมากมาย และใน เรื่องนี้ก็ให้รางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์แก่ นัก รัฐศาสตร์การเมือง (ในปี 2002 นักจิตวิทยา **Daniel Kahneman** ได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์) และ เป็นผู้หญิงคนแรกด้วย เพื่อสร้างการเป็นที่สนใจและ สร้างจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาทรัพยากรร่วมกันซึ่งเป็น ปัญหาสำคัญยิ่งของโลก

หลังจากนี้คงจะมีนักเศรษฐศาสตร์ศึกษาและโต้เถียงการ พยายามหักล้างความเชื่ออันเนิ่นนานของนัก เศรษฐศาสตร์ในเรื่อง **Tragedy of The Common** อย่างแน่นอน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีแก่วงวิชาการเพราะจะได้ทำ ให้เข้าใจเรื่องนี้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และจะมีคนตระหนักในปัญหา มากขึ้น

คำหนึ่งที้ออกมาจากการให้รางวัลครั้งนี้ก็คือ **Economic Governance** การให้รางวัลในปีที่เกิดวิกฤตเศรษฐกิจครั้ง สำคัญของโลกมีนัยยะว่าโลกต้องให้ความสำคัญแก่ปัญหา **Governance** (การดูแล กำกับ ควบคุม และจัดการ) ซึ่ง เคยใช้เศรษฐศาสตร์เป็นอาวุธสำคัญมาเนิ่นนาน โดยใน ปัจจุบันสมควรถูกจำกัดอยู่เฉพาะแต่สาขานี้เท่านั้น วิกฤต โลกที่เกิดขึ้นครั้งนี้ชี้ให้เห็นช่องว่างอันเกิดจากการใช้ ศาสตร์เดียวอย่างชัดเจน